

Богдан-Ігор Антонич: особливості його творчості та перекладу на хорватську мову

Mehanović, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:089649>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-01-16**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Загребський університет
Філософський факультет
Відділення східнослов'янських мов і літератур
Кафедра української мови і літератури

ДИПЛОМНА РОБОТА

БОГДАН-ІГОР АНТОНІЧ: ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ТВОРЧОСТІ ТА ПЕРЕКЛАДУ НА ХОРВАТСЬКУ МОВУ

Студентка: Дора Механович

Керівник: д-р наук Євген Пащенко

Керівник: д-р наук Дарія Павлешен

Загреб, вересень 2020.

University of Zagreb
Faculty of humanities and social sciences
Department of East Slavic languages and literatures
Ukrainian Language and Literature

MASTER'S THESIS

**BOHDAN-IHOR ANTONYCH: CHARACTERISTICS OF HIS WORK
AND TRANSLATION IN CROATIAN LANGUAGE**

Student: Dora Mehanović

Mentor: Jevgenij Paščenko
Co-mentor: Dariya Pavlešen

Zagreb, September, 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti
Katedra za ukrajinski jezik i književnost

DIPLOMSKI RAD

BOGDAN IGOR ANTONYČ: OSOBINE STVARALAŠTVA I PRIJEVODA NA HRVATSKI JEZIK

Student: Dora Mehanović

Mentor: dr. sc. Jevgenij Paščenko

Komentor: dr. sc. Dariya Pavlešen

Zagreb, rujan 2020.

Зміст

Вступ.....	1
1. Антонич і його доба	2
1.1. Біографія.....	2
1.2. Творчість	5
1.3. Антонич у контексті української літератури	6
2. Етапи творчості Антонича і її стилістичні особливості	9
2.1. Антонич як поет-імажиніст	9
2.3. Стилiстичні особливості творчості Антонича	14
2.3.1. Мова Б.-І. Антонича.....	14
2.3.2. Образи й порівняння в поезії Богдана-Ігоря Антонича.....	14
2.3.3. Мотиви в поезії Богдана-Ігоря Антонича.....	16
3. Переклад поезії Б.-І. Антонича на хорватську мову.....	26
3.1. Дефініція й види перекладу.....	26
3.2. Перекладознавство	26
3.3. Види перекладу.....	27
3.4. Основні мовні труднощі у процесі перекладу	28
3.5. Переклад поезії	29
3.5. Аналіз перекладу Дубравки Доротич Сесар	31
Висновки	37
Використана література.....	39
Інтернет-ресурси	40
Резюме – Sažetak – Abstract	41

Вступ

Темою дипломної роботи є ознайомлення з творчістю українського письменника Богдана-Ігоря Антонича. Богдан-Ігор Антонич – український поет з початку 20-ого століття, прозаїк, перекладач і літературознавець. Богдан-Ігор Антонич мав вплив на сучасну українську поезію. Його твори відомі неординарним творенням образів та з огляду на релігійні, космічні мотиви, мотиви лемківського фольклору. Автор також писав прозові твори, переклади, статті літературно-критичного і теоретико-літературного характерів.

Мета роботи – розглянути біографію автора, твори Антонича та символи, які переважають у його ліриці. Розглянемо два аспекти: 1) Антонич у контексті української літератури; 2) Літературний процес творчості Антонича та стилістика. Наприкінці цієї праці переглянемо та проаналізуємо переклад його поезій на хорватську мову професора Дубравки Доротич Сесар. Будемо спостерігати, які головні проблеми у перекладі поезії та як їх вирішує Дубравка Доротич Сесар.

Дипломна робота складається із вступу, основних розділів, висновку і списку використаної літератури та джерел. У вступі обґрунтовується тема роботи, а також визначається її мета. Перша частина роботи дає короткий огляд біографії Антонича та його творчості. У наступному розділі розглядаються етапи творчості Антонича, стилістичні особливості творчості Антонича (мова, мотиви, образи й порівняння). У останньому розділі побачимо, що таке переклад, які види перекладу існують і які труднощі виникають у процесі перекладу. У останньому розділі також подається короткий аналіз перекладу поезії Антонича на хорватську мову.

Для довідки про Богдана-Ігоря Антонича та огляду його творчості ми використовуємо наукові розвідки та дослідження як, до прикладу, наукові праці Миколи Ільницького, Миколи Неврлого, Йосипа Ужаревича – хорватського літературознавця й академіка, Ольги Олійник, Євгенія Пашенка, та одного з найвідоміших хорватських науковців, який писав про Антонича – Александра Флакера¹, та інших.

Про Антонича та його творчість у хорватській літературі найдокладніше можемо прочитати у книзі *Bogdan Igor Antonyč Most iznad vremena*, яка видана у 2011-ому році.

¹ Paščenko, J., *Bogdan Igor Antonyč Most iznad vremena*, 2011, str. 85.

В книзі можемо прочитати наукові розвідки Дубравки Доротич Сесар, Александра Флакера, Йосипа Ужаревича та Євгена Пащенко, який також й редактор. Видавець книги - бібліотека *Ucrainiana croatica*. *Bogdan Igor Antonyč Most iznad vremena* сьома книга, яку видала *Ucrainiana croatica*. Під керівництвом Євгена Пащенко там видано багато книг на тему українсько-хорватських зв'язків, наприклад *Ukrajinsko-hrvatske književne poredbe*.

1. Антонич і його доба

1.1. Біографія

Богдан-Ігор Антонич народився п'ятого жовтня 1909 року на Лемківщині. Це була країна, за словами Ільницького, народ якої був багатий на легенди, пісні, повір'я та давні звичаї.² Як сказав Антонич: „земля вівса та ялівцю”³. Його рідним селом було с. Новиця, а межі етнографічного району Лемківщини чітко не простежуються. Ільницький пише: „...лемки споконвіку жили по схилах Східних Бескидів, а в Карпатах – із піками Сяном і Попрадом та на захід від Ужа”⁴. Далі Ільницький твердить, що сусідство лемків з поляками і словаками наклало певний відбиток на звичаї і мову лемків, які витворили яскраве і самобутнє мистецтво, та що після Другої світової війни більшість лемків переселилась у Львівську, Тернопільську та Миколаївську області, а ті, що залишилися у Польщі, були переселені на західні землі⁵. Але, в часи, коли народився Антонич, Лемківщина була ще конкретною реальністю – історичною, етнічною, культурною. За словами видатного літературознавця М. Ільницького, Богдан-Ігор Антонич був єдиним сином сільського священика Василя Кота, який змінив прізвище на Антонич перед народженням єдиного сина. Про дитинство Антонича відомо небагато. Знаємо, що дитинство прожив у важкі часи Першої світової війни, та що був змушений часто міняти місце проживання. Труднощі переїзду відбилися на його здоров'ї. Сім'я повернулася до Новиці і там спочатку Антонич навчався вдома з найнятою приватною вчителькою. Після того він вчився у польській Сяночкій гімназії⁶. Його навчання в гімназії тривало вісім років. Основну увагу там звертали на вивчення грецької та латинської мов, але за словами Ільницького, заклад мав одну особливість: у

²Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 27.

³Ibid.

⁴Ibid.

⁵Ibid.

⁶Ibid.

цій єдиній на цілу Лемківщину гімназії навчали й української (руської, як говорили тоді) мови⁷. Про цей навчальний заклад свідчить і текст Антонича у незакінченому романі *На другому березі*: „У школі перший раз відчули ми глибоко й зрозуміли вагу національної приналежності. Половина відділу була іншої народності і дивилася на нас зашморгом. Зарикали спідлоба, мов на відмінні від них створіння. Найгостріше виступала прірва в часі молитви. Коли прийшлося нам повторити „Отче наш..”, вони слива душилися від стримуваного реготу. Тоді зазнавали ми дошкульного, в'їдливого, майже фізичного болю. Мов би хтось пхав нам голки під нігті. В голові проявлялася наївна думка: „Навіщо люди балакають різними мовами та чому одні діти можуть сміятися з мови інших? ” Тоді найважливішим питанням для нас було: чому одні речі дозволені, а другі ні, чому це вільно, а цього ні, та далі, чому одному вільно те, що другому заборонено...” (цитує Ільницький за рукописом Богдана-Ігоря Антонича)⁸. Далі автор пише, що Богдан-Ігор Антонич уже тоді виявляв неабияке бажання опанувати літературну мову рідного народу. Антонича української мови вчив учитель Володимир Чайківський. У сяночкій гімназії хлопець читав дуже багато. Його друг Михайло Кудлик свідчив про те, як для Антонича улюбленими українськими поетами були Франко, Шевченко, Леся Українка, із прозаїків Кобилянська, Нечуй-Левицький...⁹.

У ті роки Антонич почав писати свої перші вірші. Про цей період його життя, Лев Гец, український художник, який навчав Антонича, в своєму тексті *Що згадаю я про Б. І. Антонича*, свідчить, що Антонич був спокійний і тихий, задуманий і замріяний¹⁰. Ільницький твердить, ніби це свідчить про те, що Антонич створив собі окремих світ, в який нікого не пускав, і який не може бути описаний¹¹.

У 1928 році Антонич закінчив гімназію і записався на гуманітарний факультет Львівського університету та за спеціальність обрав слов'янську філологію. У ті роки, університет був польським, відбувалися репресії та дискримінація українського населення, але Антонич наполегливо працював. Одержав ступінь магістра польської філології і склав державний екзамен. Ільницький пише, що Антонич у той час особливу увагу приділяв оволодінню українською літературною мовою¹².

⁷Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 29.

⁸Ibid., ст. 30.

⁹Ibid., ст. 30.

¹⁰Ibid., ст. 30.

¹¹Ibid., ст. 31.

¹²Ibid., ст. 32.

Вперше з читанням власних творів Антонич виступив у 1933 році як член товариства студентів-україністів і у цьому ж товаристві виголошував доповіді, реферати на мовознавчі, літературні та мистецькі теми. Серед його перших творів був вірш *Плакати*, який зберігся в рукописі і вперше надрукований в книзі поета *Пісня про незнищенність матері*¹³. Після закінчення університету Антонич співпрацював із упорядниками літературознавчих журналів та збірників, виступав з доповідями, читав свої поезії і друкував статті на літературні та мистецькі теми, брав участь у дискусіях. Друкував свої твори, як пише М. Ільницький, в різних журналах, але не приєднався до жодного з політичних таборів тогочасної інтелігенції. М. Ільницький далі пише, що Антонич вважав найдоцільнішим працювати в літературному органі, який не нав'язує йому своєї партійної доктрини. Поет пристав до Асоціації незалежних українських митців (АНУМ) та він усе ж не блукав по різних ідеологічних пристанях¹⁴.

В час піднесення його таланту, за словами Ільницького, Антонича забрала смерть. Він захворів на апендицит, а після операції настало запалення легенів. Богдан-Ігор Антонич помер 6 липня 1937 року. Він похований на Янівському кладовищі у Львові¹⁵.

Описати Антонича найкраще буде словами Ольги Олійник та самого Антонича: „Звичайний, простий, аж ніякий назверх, та який же великий душею! Звеличник тисячебарвности, змінливости, радості цього цвіту. Та не відірваний від життя, від дійсности; не задивлений у себе – як це дехто навіть із близьких несправедливо твердив.

Закоханий у куряви й завії,
поет весни і вертен,

як про себе сам каже. Закоханий у красу, в поезію, в життя, в що хочете, тільки не в себе”¹⁶.

¹³Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 34.

¹⁴*Ibid.*, ст. 37., 38.

¹⁵*Ibid.*, ст. 40.

¹⁶Олійник, О., *Надгробок на могилі щастя*, 1939, ст. 682.

1.2. Творчість

„Перша збірка поезії Богдана-Ігоря Антонича *Привітання життя* вийшла в 1931 році, коли автору було 22 роки.”¹⁷, пише літературознавець М. Ільницький. Це також рік, коли надрукований перший вірш Антонича. Далі, про першу збірку Ігоря-Богдана Антонича М. Ільницький пише: „...що збірка засвідчила наполегливу роботу молодого поета над словом, удосконалення літературної техніки, його інтерес до різних жанрів і форм поезії, шукання свого поетичного світу, свого погляду на речі.”¹⁸ Надалі Ільницький твердить: „...що поет у той час лише примірювався до життя, спирався не так на власний досвід, як на враження від прочитаних книжок”¹⁹.

З текстів Ольги Олійник дізнаємося, що Б. І. Антонич вже в 1932 році мав готову збірку *Велика Гармонія* з релігійною тематикою. Антонич веде перемовини щодо видання збірки з журналом *Дзвони*, але збірка з деяких причин не була видана²⁰.

Потім, вже в 1934 році Антонич публікує нову збірку *Три перстені*, за яку дістає нагороду Товариства Письменників і Журналістів²¹. За словами Ольги Олійник, тоді Антонич стає славним як „хлопчина з сонцем на плечах”, але він залишився скромним, тихим, несміливим, працьовитим. Вона свідчить, як він „Щоденно сидить до години 2-ої вночі. Робить виписки з творів найкращих письменників, групує синоніми й звертає увагу передусім на наголос, що з ним мав багато клопоту, бо лемківський діалект, яким говорив у дитинстві, дуже різнився наголосом від літературної мови”²².

Надалі О. Олійник описує, як Антонич в тому ж році готувався до докторату і написав декілька новел. Також перекладав з англійської, французької, німецької, іспанської та чеської мов. В цьому році почав писати ліричну повість *На другому березі*, яку не встиг завершити.

Після того, в 1935 році, розмовляє з Антоном Рудницьким, відомим композитором, про оперу *Довбуш*, і Рудницький доручає Антоничеві написання лібретто. В 1936 році Антонич закінчує працю над лібретто і одночасно друкує свою третю збірку *Книга Лева*. За свою збірку *Книга Лева* Антонич одержує нагороду Українського Католицького Союзу²³.

¹⁷Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 42.

¹⁸Ibid., ст. 42.

¹⁹Ibid., ст. 42.

²⁰Олійник, О., *Надгробок на могилі щастя*, 1939, ст. 679.

²¹Ibid., ст. 679.

²²Ibid., ст. 680.

²³Ibid., ст. 681.

За словами Ольги Олійник: „На другий рік, себто 1938, хотів видати свою найбільш улюблену збірку *Зелена Євангелія* присвячену мені, як його дружині. Одночасно підготовляє ще одну збірку з зовсім відмінною тематикою – урбаністичну. Вона вийшла щойно по його смерті, разом зі *Зеленою Євангелією, Ротації*”²⁴.

1.3. Антонич у контексті української літератури

Історичні умови розвитку літератури Західної України до 1939 р. були тяжкими. „За підтримки Антанти у 1939 р. Польща окупувала Західну Україну, Румунія – Буковину і Бессарабію, Чехо-Словаччина – Закарпатську Україну. Уряд Речі Посполитої прагнув асимілювати українців: закривалися українські школи, у Львівському університеті були ліквідовані українські кафедри, обмежували доступ молоді у вищі навчальні заклади та на державну службу. Все це породжувало протест населення регіону, яке не визнало легітимності польської влади”²⁵.

Західноукраїнська література в 30-ті роки ХХ-ого століття збагатилася новими іменами. Серед поетів виділялися Роман Купчинський, Олег Бабій, Юра Шкрумеляк, Микола Матвіїв-Мельник. З молодшого покоління вирізнялися Богдан Кравців, Богдан-Ігор Антонич, Святослав Гординський. З літературою Західної України була пов'язана і творчість емігрантів зі Сходу, які оселилися в Празі, Варшаві і Львові: Юрія Косача, Олександра Олеся, Олега Ольжича, Євгена Маланюка та інших. Для літератури того часу була характерна значна політизація.

Письменники розділялися на три основні групи. Прихильники націоналістичного напрямку згуртувалися навколо журналу *Вісник*, який був редагований Дмитром Донцовим. До них належали Улас Самчук, Олесь Бабій, Юрій Клен, поети – члени так званої *квадриги* – Євген Маланюк, Олег Ольжич, Олена Теліга, Леонід Мосендз. До групи пролетарських письменників, які орієнтувалися на Радянський Союз, входили Василь Бобинський, Олександр Гаврилюк, Ярослав Галан, Петро Козланюк, Ярослав Кондра, Степан Тудор та інші. В літературно-мистецьку групу, під назвою *Гроно*, об'єдналися молоді пролетарські письменники, які видавали у Львові журнал *Вікна*. До них примикала також група *новошляхівців*, які гуртувалися навколо журналу *Новий шлях*, редагованого Антоном Крушельницьким. Найбільшим табором був той, в якому об'єдналися письменники ліберальної орієнтації, до якого

²⁴Олійник, О, *Надгробок на могилі щастя*, 1939, ст. 681.

²⁵Семенюк, Г., *Українська література*, 2011, ст. 154.

можна віднести Петра Карманського, Юру Шкрумеляка, Богдана-Ігоря Антонича, Осипа Турянського, Андрія Чайковського, Ірину Вільде та інших.

У цей період, між двома світовими війнами, тобто в Західній Україні існували різні угруповання. За словами Григорія Семенюка, у Львові виникла група *Митуса*, до якої входили поети Роман Купчинський, Олесь Бабій, Василь Бобинський, Левко Лепкий.²⁶ Назва *Митуса* походить від імені літописного співця... Для митців співець Митуса був символом незнищенності поетичного слова, яке вони присвятили боротьбі за свободу і незалежність України. Поети продовжували традиції Молодої Музи, орієнтувалися на естетику українських символістів та європейських модерністів, захищали самодостатність мистецтва слова²⁷.

Група, яка об'єднала українських письменників християнського спрямування, що пропагували гуманістичні ідеали любові до людини, називалася *Логос*, його представниками були В. Мельник, О. Назарук, С. Семчук. Вони видавали журнали *Поступ* і *Дзвони*, друкувалися у видавництві *Добра книжка*. „Назва символізувала безсмертя Господнього слова, його велику духовну енергію, що допомагає людині перебороти труднощі в житті... У їхній творчості переважали національно-патріотичні мотиви і тема єдності особи з Богом.”²⁸, пише М. Семенюк. Митці спиралися на засади символізму та імпресіонізму.

До угруповання *Горно*, належали Б. Бобинський, С. Тудор, М. Сопілка, Я. Кондра. Їхніми естетичними засадами були розгляд соціальних проблем, гуманістичний пафос, поєднання орнаментальної живописності та поезики кубізму.

Представниками угруповання *Дванадцятка* були Б. Нижанківський, З. Тарнавський, А. Курдидик, В. Гірний, І. Чернява, В. Ковальчук, Р. Антонович, Б. Цісік. За словами Г. Семенюка, це були львівські наймолодші митці в 1930 році, які утворили божественне угруповання. Вони прагнули розширити тематичний діапазон літератури, зосередили свою увагу на урбаністичній проблематиці, відтворили й опоетизували стихію вулиць, провулків, кав'ярень, магазинів Львова з його неповторною атмосферою²⁹.

Літературне угруповання, до якого належав Богдан-Ігор Антонич мало назву *Дажбог*. Це було об'єднання модерністів, до якого належали і Б. Кравців і Є.

²⁶Семенюк, Г., *Українська література*, 2011, ст. 154.

²⁷Ibid., ст. 154.

²⁸Ibid., ст. 155.

²⁹Ibid., ст. 155.

Пеленський. Головною ідеєю творчості цього угруповання було Сонце – за найдавніших часів бог сонця, світла і добра.

В 30-ті роки проза розвивалася в декількох напрямках: модерністська проза, заснована на ідеї духовної місії жіноцтва; історична проза; *Табірні повісті* О. Гаврилюка, А. Зегерса, О. Турянського³⁰. У драматургії з'явилися символістські і неоромантичні п'єси на християнсько-символістську, історико-релігійну тематику.

Особливо інтенсивно розвивалася філософська лірика, заснована на міфологічній концепції світу, а також пейзажна, інтимна та громадянська лірика. Лірику представляли Б.-І. Антонич, В. Бобинський, В. Гаврилюк, С. Гординський, Р. Купчинський, Я. Цурковський, Б. Кравців, Ю. Косач та інші. „Особливе захоплення у читачів викликали новаторські поезії Б.-І. Антонича, які відзначалися незвичайною образністю, гуманістичним пафосом. В основі лірики поета була міфологічна концепція світу, тобто міф про вічне повторення, оновлення, єдність світу і людини. З виходом перших збірок *Привітання життя* і *Три перстені* Антонич став кумиром молодого покоління”³¹.

³⁰Семенюк, Г., *Українська література*, 2011, ст. 157.

³¹*Ibid.*, ст. 155.

2. Етапи творчості Антонича і її стилістичні особливості

Коли автору було 22 роки, вийшла його перша збірка поезій *Привітання життя*. М. Ільницький твердить, що для об'єктивного уявлення про процес становлення поета треба аналізувати не лише поезії, що увійшли до першої збірки, але й ті, які він не включив до неї³².

2.1. Антонич як поет-імажиніст

З текстів Миколи Неврлого дізнаємося, що Антонич був найвизначнішим, а може, й єдиним українським поетом-імажиністом³³. Основною засадою творчості імажиністів було не розповісти, а показати образом. Напрямок, який у східнослов'янських країнах називався імажинізмом, був на Заході аналогічний до інших модерних стильових напрямків. У Чехії, наприклад, це був поетизм. М. Неврлий твердить, що імажинізм в Україні спізнився і не знайшов свого репрезентанта в 20-х роках, як це було в Росії з Сергієм Єсеніним. Тільки в 30-х роках, в Україні, Б.-І. Антонич, в своїй збірці *Три перстені*, став імажиністом. М. Неврлий зазначає, що в Антонича імажинізм, особливо в його елегіях та віршиках-акварелях, був стихійним, підсвідомим явищем³⁴.

2.2. Етапи творчості Б.-І. Антонича

За словами М. Неврлого, творчість Б.-І. Антонича поділяється на чотири етапи. Поділ запрошується його збірками поезій, яких є п'ять³⁵.

Перший етап його творчості відбувався в часи друку його збірки *Привітання життя*, виданої в 1931 р. Це час збирання і підготовки творчого матеріалу. М. Неврлий твердить, що у першому вірші, *Пісні про вічну молодість*, зі збірки *Привітання життя*, Антонич намагається бути модерним і оригінальним. Надалі літературознавець підкреслює, що талановита споглядальність поета та його філософський підхід до життя і творчості пробивається в його циклові з 15 сонетів³⁶. У першій збірці Антонича знаходимо спортивну тематику (*Пісня змагунів, Біг 1000 метрів, Скок жердкою* і т.д.), яка була новаторською на той час для галицької поезії.

³²Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 42.

³³Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 694.

³⁴*Ibid.*, ст. 694.

³⁵*Ibid.*, ст. 694.

³⁶Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 695.

Також знаходимо і мандрівницькі мотиви (*Балада про тінь капітана, Пісня мандрівника*, і т. д.). У цій збірці Антонич шукав власного вислову і свого окремого стилю³⁷.

Другий етап творчості Б.-І. Антонича припадає на 1931 – 1934 роки. Тоді він написав *Три перстені*. За словами М. Неврлого, в цей період був „найсильніший вияв ліричного таланту Б.-І. Антонича”³⁸. В 1934 році вийшла збірка *Три перстені*, його найкраща збірка лірики. М. Неврлий в своєму тексті порівнює Антонича з найкращими поетами: „За щирістю висловів Антонич тут рівний Олесеві, силою мистецького слова – ранньому Тичині, найбільшим лірикам світової літератури. В історії новітньої української поезії ця збірка епохальна, вона є найкращим зразком українського імажинізму”³⁹.

За словами М. Ільницького, збірка *Три перстені* виростала зі збірки *Привітання життя*. Він пише, що збірка *Три перстені* гостро відрізнялася від попередньої. В першій збірці вражала неоднаковість тематики, а в другій існують кілька наскрізних мотивів пов'язаних між собою. Надалі науковець наголошує, що в збірці *Привітання життя* бачимо випробування різних поетичних форм і жанрів, експериментування словом і підкреслений звукопис, а в збірці *Три перстені* вірші звучать просто і природно⁴⁰.

У цій збірці Антонич пише, що він „закоханий в житті поганин” і „поет весняного похмілля”⁴¹. Характерними для цієї збірки є вірші про Лемківщину. Антонич оспівав Лемківщину і у його віршах чергуються образи лемківської природи з поганським світом мешканців цього краю, з їх піснями й повір'ями:

На кичерах сивасті трави,
черлений камінь у ріці.
Смолиста ніч і день смуглявий,
немов циганка на лиці.
Розсміяні палкі потоки,
немов коханці до дівчат,
злітають до долин глибоких,
що в сивій мряці тихо сплять.

³⁷Ibid., ст. 695., 696.

³⁸Ibid., ст. 696.

³⁹Ibid., ст. 696.

⁴⁰Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 63.

⁴¹Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 118.

(Елегія про співучі двері⁴²)

В *Елегії про співучі двері* поет оспівав свою Лемківщину. У його елегіях переплітаються мотиви молодості, краси природи, людського щастя й кохання, пише М. Неврлий⁴³. Гімн молодості й своїй Лемківщині проспівав Антонич і в *Елегії про ключі від кохання*⁴⁴:

Містечко в сяйві ночі біле.

Невже ж тут друзів не згадать?

Росли ми разом і п'яніли,

кохаючи палких дівчат.

Надалі Антонич порівнює молодість із повною скринією скарбів:

Дарунків повна юність світла,

мов скриня, сповнена скарбів...

Другу частину збірки *Три перстені* становлять менші за обсягом вірші Антонича, в яких він також оспівав Лемківщину, але в коротшій формі. В багатьох віршах знову знаходимо мотиви природи, села, людей. У вірші *Різдво*, поет відому біблійну легенду переносить зі святої землі на рідну Лемківщину, твердить М. Неврлий⁴⁵:

Народився Бог на санях

в лемківському містечку Дуклі.

Прийшли лемки у крисанях

і принесли місяць круглий.⁴⁶

М. Неврлий в своєму тексті твердить, що „збірка *Три перстені* є вершиною Антонича-лірика, Антонича-імажиніста. Але Антонич як модерний поет-філософ, майстер глибоких асоціацій продовжується в своїх дальших, особливо двох наступних збірках”⁴⁷.

Б.-І. Антонич є яскравим імажиністом у другій збірці своїх віршів. Після цієї збірки Антонич-поет розвивається з тенденцією наближення до західної модерної поезії, яку також і перекладав. М. Неврлий твердить, що інтелектуалізм і логічна форма

⁴²Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 119.

⁴³Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 698.

⁴⁴Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 124.

⁴⁵Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 702.

⁴⁶Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 140.

⁴⁷Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 702.

дальших трьох збірок Антонича пов'язують його із сюрреалізмом, що був тоді панівним у Західній Європі⁴⁸.

Третій етап творчості Антонича – збірки *Книга Лева*, видана в 1936 році і *Зелена Євангелія* з 1938 року. Це збірки філософської поезії. В них поет створив надзвичайні малюнки природи, людських роздумів. Збірки переповнені глибокими асоціаціями з життя природи і людського серця. У їх ліриці, один з головних мотивів – існування. Про це свідчить мотив, який Антонич включив до *Зеленої Євангелії*: „Із всіх явищ найдивніше явище існування”⁴⁹. Інший мотив, який заступлений в збірках – Лемківщина⁵⁰. Поет знову оспівує красу природи свого рідного краю. Лемківщині він присвячує акварель *Черемхи*⁵¹:

Мов свічка, куриться черемха
в побожній вечора руці.
Вертаються з Вечірні лемки,
до хат задумано йдучи.

В цих строфах Антонич змалював образ лемківського села.

Зелена Євангелія і *Книга Лева* містять три „глави” і два ліричних „інтермецо”. М. Неврлий твердить, що це свідчить про два струмені його творчості в цих збірках. Науковець твердить, що Антонич до „глав” умістив головну філософську лірику, а в „інтермецо” є охоплена лірика серця⁵². Ми знаходимо те саме констатування і в тексті літературознавця М. Ільницького. Він твердить: „Ліричні „інтермецо” значною мірою продовжували лінію *Трьох перстенів*, найбільше – її пейзажної стихії, були дальшим розвитком того, чого поет уже досяг, були повторним переживанням вражень дитинства.”⁵³. Далі він твердить, що „глави” виражали неспокійну впертість вічно шукаючого інтелекту⁵⁴.

Між першим і другим інтермецо є певна відмінність. Перше інтермецо є, як зазначає М. Неврлий, „багатобарвним вінком запашних любовних мініатюр”⁵⁵, а у другому інтермецо він оспівує найдивніші речі на світі – *Корчмарські чари*, *Коронів*, *Село* і т.д.

⁴⁸Ibid., ст. 694.

⁴⁹Ibid., ст. 703.

⁵⁰Ibid., ст. 703.

⁵¹Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 187.

⁵²Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 704.

⁵³Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 98.

⁵⁴Ibid., ст. 98.

⁵⁵Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст.705.

Під час останнього етапу своєї творчості Антонич еволюціонує з поета природи в поета міста. Така трансформація відбувається в останній збірці *Ротації* з 1938 року. Ця збірка залишилася незавершеною. В цій збірці Антонич зосереджується на візіях містичного і реального життя міста. М. Неврлий пише, що на думку деяких критиків, урбаністичній поезії Антонича не пощастило. Він твердить наступне: „Поет, що так міцно вріс у свою вівсяну Лемківщину, не міг глибоко відчути чужий для нього світ”⁵⁶.

М. Ільницький про цей період творчості Антонича має дещо іншу думку. Він твердить, що ця тематика не зовсім нова для Антонича. Науковець зазначає, що у поезіях *Дума про плакати*, *Поема про вітрини* відбилися настрої ворожого сприйняття міста очима сільського хлопця. М. Ільницький твердить, що урбаністичні мотиви траплялися майже в усіх книгах Антонича, але там вони служили для втілення інших ідей⁵⁷.

Наприклад, у *Трьох перстнях*, урбаністичний пейзаж мав доповнювати сільський:

Ранок блиснув. Сонце, мов червона цегла,
покотилось бляхою дахів.

Ранок тіні й мрії розгорнув і знагла
піснею возів прогомонів.

Знову перекреслить неба синь безмірну
зір падучих лінія крива.

Місто дивно біле, майже неймовірне,
з мли, немов з уяви, вплива.

(*Ранок*⁵⁸)

Поряд *Ротацій* та *Зеленої Євангелії*, виданої посмертно, Антонич залишив невидану збірку духовної поезії *Велика гармонія* та незакінчений роман *На другому березі*.

М. Неврлий твердить, що вершиною Антонича-імажиніста, слід вважати збірку *Три перстені*, а наступні його три збірки є найвищим досягненням Антонича-філософа. В цих трьох збірках, Богдан-Ігор є більш модерним і більш сприйнятливим⁵⁹, за словами Неврлого. Антонич збагатив українську модерну поезію і, як зазначає

⁵⁶Ibid., ст.706.

⁵⁷Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 140.

⁵⁸Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 147.

⁵⁹Неврлий, М., *Поет із серцем у руках*, 1966, ст. 707.

Неврлий, „слідом за Тичиною, Рильським, Бажаном, Сосюрою та іншими майстрами українського художнього слова підніс її на світовий рівень”⁶⁰.

2.3. Стилiстичнi особливостi творчостi Антонича

2.3.1. Мова Б.-I. Антонича

Іван Огієнко перший дослідник, який працював над мовою Антонича. З його праць довідуємося, як він був здивований, прочитавши *Три перстені*. І. Огієнко твердить, що мова Богдана-Ігоря „чисто літературна і щиро наддніпрянська”⁶¹. Найважливішим фактом, як підкреслює Огієнко, є поет, який не тільки зрозумів велич гасла, але і глибоко реалізував його⁶². Автор пише, що для одного народу повинна існувати одна мова, а чисту літературну мову Антонича вважає „реальним початком мовного переродження Західної України”⁶³. Мова письменника така, що його книгу може легко читати кожний українець з будь-якого краю України і не помітить, що автор книжки лемко. І. Огієнко твердить, що в мові Антонича не знайшов нічого галицького і свідчить, що він перший тоді письменник, який міг писати такою чистою всеукраїнською мовою. І. Огієнко наголошує, що про здібність Антонича свідчить *образовість* його мови, його т. зв. порівняння. Як зазначає науковець: „Образовість мови - це взагалі основний ґрунт кожного поета”⁶⁴. Також І. Огієнко підкреслює, що тексти Антонича переповнені порівняннями.

2.3.2. Образи й порівняння в поезії Богдана-Ігоря Антонича

Досліджуючи поезії Богдана-Ігоря Антонича та багату літературознавчо-наукову базу про його творчість, зауважуємо неординарність образів, що домінують у поезії цього непересічного автора. На цьому наголошують численні науковці та письменники. Про образи й порівняння поета дізнаємося з праці Ірини Вільде, українська письменниця й громадська діячка, *Образи й порівняння в поезії Б.І. Антонича*. І. Вільде зазначає, що у Богдана-Ігоря Антонича дуже незвичні порівняння. У своїх текстах Антонич малює несподівані малюнки. І. Вільде наголошує на існування в його поезії

⁶⁰Ibid., ст. 707.

⁶¹Огієнко, І., *Мова Богдана Ігоря Антонича*, 1935, ст. 589.

⁶²Ibid., ст. 589.

⁶³Ibid., ст. 589.

⁶⁴Ibid., ст. 591.

незвичайних порівнянь (або порівнянь, до яких ми, читачі, не звикли). Більшість поетів описує село обведене лісом, наче віночком, або корчму в сліпкуватому вечорі серед села, деякі описують ясно освітлену корчму, надалі більшість б описувала довгий міст над рікою подібним до змії, місяць, пише І. Вільде, ми привикли бачити блідим або повнолицим⁶⁵. Але не Антонич. Для нього:

корчма, мов куш, що родить зорі,
свічками палиться вночі
(Елегія про співучі двері, у Три перстені),

про село пише таке:
на схилі гір, неначе лата,
пришите до лісів село
(Елегія про співучі двері, у Три перстені),

Антонич порівнює довгий міст над рікою з рудим хребтом kota:

...в сонці міст
рудий хребет ліниво гріє,
неначе велетенський кіт,
що в сні ледачим очі шулить...
(Елегія про співучі двері, у Три перстені⁶⁶)

В його поезії бачимо місяць як молодого музику, або місяць червоний, як тюльпан:

Це місяць - молодий
музика
настроює, мов скрипку,
сад.
(Елегія про перстень пісні, у Три перстені⁶⁷)

Гірське село в садах морель
і місяць, мов тюльпан, червоний.
(Зелена Євангелія, у Три перстені⁶⁸)

⁶⁵Вільде, І. *Образи й порівняння в поезії Б.І. Антонича*, 1935, ст. 584., 585.

⁶⁶Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 119.

⁶⁷Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 127.

⁶⁸*Ibid.*, ст. 141.

2.3.3. Мотиви в поезії Богдана-Ігоря Антонича

Хорватський літературознавець, академік Йосип Ужаревич у своєму тексті про Богдана-Ігоря Антонича стверджує, що його творчість можемо розділити на різні тематичні етапи⁶⁹. Можемо говорити про спортивний цикл *Бронзові м'язи в Привітанні життя*, в якому знаходимо твори: *Біг на 1000 метрів*, *Скок жердкою*, *Дівчина з диском* т.д., для яких характерні спортивні мотиви, такі образи як ноги, руки, рух, бронза, пісок, оплески:

...
махом руки, маршем ноги
вітаємо сонця брус
ми - бадьорі, бронзові боги.
(*Пісня змагунів*⁷⁰)

...
Я не підношу ніг, я не підношу рук;
закостенілий рух.
О біла смуга піску! Я тебе зімну,
не загородиш мет;

...
О, не треба оплесків, не треба, ні!
Дарма не складайте рук.
(*Біг на 1000 метрів*⁷¹)
Немов стовпи у землю,
вбив ноги у сажневий крок.
Пробитий наскрізь вітер.
Ніг видно лиш галоп.
Угору стрелив скок.
(*Скок жердкою*⁷²)

...
Рука пташиним вкрала легкість перцям,
твій рух гнучкий розбурхує до краю.

⁶⁹Užarević, J., *Teret neba*, 2011, ст. 113.

⁷⁰Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 50.

⁷¹*Ibid.*, ст. 52.

⁷²Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 53.

...
моїм, неначе диском, кинеш серцем.

(Дівчиназдиском⁷³)

...
і плескіт рук, і мого тіла бронза.

...
виходжу з жестом гордої поваги,
дарма, що оплесків гудуть ще струї.

(Змаганняатлетів⁷⁴)

Далі у автора виокремлюється географічний цикл разом з „океанським піснями”⁷⁵. Тут ми бачимо такі мотиви як море, вода, земля, сніг:

...
упав на сніг, коли отари білих лисів

(Арктика⁷⁶)

...
вали червоні й мореплавців білі душі
блукають, наче тіні, без наймення морем.

(Океанія або долина морських левів⁷⁷)

...
Полярні янголи колишуть Божі води
і звірі виють глухо спрагли і неситі.

...
земля, мов шкаралуща, гнеться і голосить.
Це душі мамутів бредуть червоним снігом.

(Полярія⁷⁸)

⁷³Ibid., ст. 54.

⁷⁴Ibid., ст. 54.

⁷⁵Užarević, J., *Teret neba*, 2011, ст. 113.

⁷⁶Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 181.

⁷⁷Ibid., ст. 180.

⁷⁸Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 181.

В наступному циклі автор звертає увагу на квіти і природу⁷⁹. Більшість таких текстів знаходимо у збірці *Зелена Євангелія*. Знаходимо мотиви квіток, тварин, води, сонця, фруктів:

Немов метелик полум'яний,
на кущ тернини сонце сіло.
(*Тернина*⁸⁰)

Ой, закувала знов зозуля.

...

Роса сріблилась на малинах,...
(*Зозуля*⁸¹)

До карасів, до коропів і до дельфінів,
до всіх братів з солодких і солоних вод:

(*Проповідь до риб*⁸²)

Калина похилилась вниз,
мов ягода росте червоне слово.

(*Калина*⁸³)

Одним із найчастіше вживаних символів у поезії Антонича є образ сонця. Сонце дуже важливий мотив у поезії Богдана-Ігоря Антонича. Віра Білик, дослідниця української літератури, у своєму тексті твердить, що: „Не боячись перебільшення, його можна назвати сонцепоклонником”⁸⁴. Вона пише, що для Антонича „сонце – міфічне божество”, про що свідчать його вірші:

Хай сонце – прабог всіх релігій –
золотопере й життєсійне
(*Молитва*⁸⁵)

У нашому розумінні сонце є неживим предметом, який поет, через порівняння, веде у світ тварин „І сонце, мов горючий птах” (*Три Перстені*); „з трави неждано скочить сонце, немов сполохане лоша” (*Чарки*). Після тварин сонце набуває ще й людських

⁷⁹Užarević, J., *Teret neba*, 2011, ст. 113.

⁸⁰Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 207.

⁸¹Ibid., ст. 210.

⁸²Ibid., ст. 219.

⁸³Ibid., ст. 221.

⁸⁴Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, ст. 126.

⁸⁵Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 76.

рис. Антонич пише як сонце „ходить у крисані” (*Коляда*⁸⁶); сонце – „з батогом проміння вогняний погонич” (*Перший сніг*⁸⁷).

Добродійство бога виражається його присутністю біля поета. Він пише про себе: „я все – п’яний дітвак із сонцем у кишені” (*Автобіографія*⁸⁸), або у його вірші *На шляху*⁸⁹:

...
Іде розсміяний і босий
хлопчина з сонцем на плечах.

Знаходимо і дивний вірш, у якому сонцеві моляться тварини:

Корови моляться до сонця,
що полум’яним сходить маком
(*Село*⁹⁰)

Багато дослідників творчості Антонича звертали увагу на ці рядки. Віра Білик у своєму тексті цитує Ільницького, який пише, що „поняття "моління корови" жило у свідомості людей ще з тих давніх передхристиянських часів, коли воно сприймалося як молитва жертва”⁹¹. Далі, Віра Білик твердить, що „корова в певному сенсі може трактуватися як символ первісної неупорядкованості світу, як символ ночі (порівняймо загадку: "чорна корова весь світ поборола"). Тоді рядок "корови моляться до сонця" є міфічним означенням часу зміни ночі днем”⁹². Загалом, у *Словнику давньоукраїнської міфології* корови описані „священними тваринами в давніх українців”⁹³.

Символом сонця є коло. Можемо сказати, що сонце – магічна геометрична фігура. Воно є символом вічності, оскільки не має ні початку, ні кінця. За словами Віри Білик „коло – солярний знак – є оберегом хати; коло, накреслене на землі, оберігає людину від нечистої сили”⁹⁴. В Антонича знаходимо рядки „Тільки обрій узором кола вчить продосконалість міри”. Далі, в поета знаходимо світ, який крутиться й варіант кола – веретено:

⁸⁶Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 140.

⁸⁷Ibid., ст. 68.

⁸⁸Ibid., ст. 84.

⁸⁹Ibid., ст. 134.

⁹⁰Ibid., ст. 139.

⁹¹Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, ст. 127.

⁹²Ibid., ст. 127.

⁹³Плачинда, С., *Словник давньоукраїнської міфології*, 1993.

⁹⁴Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, ст. 127.

Крутиться світ весняний і зелений.
Ясень співає і серце співа.
Пісня надхненним кружля веретеном,
на веретені срібляться слова.
(До моєї пісні⁹⁵)

Варіантом кола є колесо та обруч, але для поета найважливіший символ – перстень. У самій назві збірки Антонича присутній перстень (*Три перстені*). Там знаходимо перстень пісні (*Елегія про перстень пісні*), перстень ночі (*Елегія про перстень ночі*) та перстень молодості (*Елегія про перстень молодості*). За словами Віри Білик „Три перстені – це три світи, в яких виявляється творче "я" Антонича. Вони, ці світи, зведені в одне у свідомості поета, що відбивається у вірші *Три перстені*”⁹⁶. Ці три світи у поета – три зорі:

В квітчастій скрині співний корінь,
п’янливе зілля, віск, насіння
та на самому дні три зорі,
трьох перстенів ясне каміння.
(*Триперстені*⁹⁷)

Віра Білик твердить, що в Антонича "перстень пісні" і "перстень ночі" знаходяться по один бік, а "перстень молодості" – по інший⁹⁸. Пише, що поетові перейти у стан творчості допомагає магія, про що свідчать його вірші:

...знаків санскритських ряд,
які прадавнім сном дзвенять
і перешіптують із дна,
загубленого в морок дня,
слова старої ворожби
в ім’я землі, в ім’я вогню.
(*Елегія про перстень ночі*⁹⁹)

⁹⁵Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 133.

⁹⁶Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, ст. 128.

⁹⁷Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 118.

⁹⁸Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, ст. 128.

⁹⁹Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 145.

Магія, традиційно, має негативний контекст і тому Антонич далі у своїй *Елегії про перстень пісні* пише:

На дверях дому знак зловісний,
на дверях дому – перстень пісні.

Віра Білик робить висновки, що „таким чином” *перстень ночі* і *перстень пісні* протиставляються *перстеню молодості*, як щось позначене магією чомусь чистому¹⁰⁰.

Крім сонця, Антонич у *Автобіографії* пише про перший раз, коли він побачив небо, і який це мало вплив на нього:

В горах, де ближче сонця, перший раз приглянувся небу,
тоді щось дивне й незнане пробудилося у мені
і піднеслася голова й слова прийшли до уст зелені.
(*Автобіографія*¹⁰¹)

Далі Антонич пише про тягар неба, який несе поет, або як Антонич пише у *Привітання життя*:

...
Для молодих плечей легкий є неба в'юк,
в одноманітності не явиться нам позіх.
(*Привітання життя*¹⁰²)

Через те, що Антонич зачарований сонцем, небом і природою, критики часто вказують на його біологізм, поганство і матеріалізм. Але, Й. Ужаревич попереджає, що сонце і природа – лише природні матеріально-космічні знаки, тобто, втілення Бога¹⁰³.

У своїй науковій праці *Тягар неба (Про лірику Богдана-Ігоря Антонича)* Й. Ужаревич пише про незвичайне поєднання у поезії Антонича, „поєднання християнської аксіології та поганського захоплення”¹⁰⁴. Він цей процес називає *християнізацією природи*, тобто *натуралізацією християнства*. Та ці дві сфери не у конфлікті, – наголошує Й. Ужаревич, – вони мають користь одна від одної¹⁰⁵.

¹⁰⁰Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, ст. 129.

¹⁰¹Льницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 84.

¹⁰²Ibid., ст. 84.

¹⁰³Užarević, J., *Teret neba*, 2011, ст. 117.

¹⁰⁴Ibid., ст. 119.

¹⁰⁵Užarević, J., *Teretneba*, 2011, ст. 119.

Коли читаємо поезію Богдана-Ігоря Антонича, можемо помітити, що в його творчості релігійні мотиви творять міцну основу його світобачення. Це дуже важливий цикл у творчості Антонича – духовний. Такі поезії здебільшого знаходимо у збірці *Велика гармонія*. Специфічна характеристика цієї збірки це те, що поезії мають латинські назви і в них присутні біблійні мотиви. Мотиви й символи як віра, надія, любов, бог, смерть, темрява, гармонія переважають у поезіях цієї збірки.

...

Кінець усього смерть,

таємна та незнана.

(*Amen*¹⁰⁶)

...

Він – кожній речі мелодію дає,

Він – гармонія, Він – акорд музичний

(*Deus magnificus*¹⁰⁷)

...

Зарання й ввечері щодня в задумі шепочу Твоє імня.

Імення – пісня соняшна, гармонія, надія.

(*Ave Maria*¹⁰⁸)

...

Бо щастя це трикутник,

а в нім три боки:

віра, надія, любов.

(*Triangulum*¹⁰⁹)

...

О Боже, дай, щоб я в змаганні

стояв, мов скеля, проти орд,

щоб смерть моя була – останній

гармонії акорд.

(*De morte*, ч. 4¹¹⁰)

¹⁰⁶Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 90.

¹⁰⁷*Ibid.*, ст. 94.

¹⁰⁸*Ibid.*, ст. 104.

¹⁰⁹*Ibid.*, ст. 110.

¹¹⁰Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 91.

Аналізуючи поезію Антонича і присутні в ній релігійні мотиви, треба звертати увагу на вірші:

Не вмю писати віршів,
сміюся з правил і вимог.
Для мене поетику
укладає сам Бог.
(*Ars poetica II, ч. I*¹¹¹)

Тут можемо зробити припущення, що для Антонича Бог є творцем поезії й вищою істотою, без якої автор – порожній посуд форми :

...
Синайський вітре, бий в відкриті карти!
Без тебе я порожній посуд форми.
(*Знак Лева*¹¹²)

Але, Й. Ужаревич наголошує, що відношення Антонича до Бога не завжди ідеальне.¹¹³

У своїх віршах Антонич звинувачує Бога у великому тягарі:
Ти поклав мені на плечі – страшний тягар,
двигати його я мушу, мушу конче.
(*Ut in omnibus glorificetur Deus*¹¹⁴)

Далі Антонич пише, як Бог не відповідає на молитви людей:

...
Ми підносимо на небо неспокійні очі,
та воно мовчить і задро таємниці стереже.
(*Veni creator*¹¹⁵)

Про відношення Антонич – Бог пише і Микола Ільницький. З його літературознавчих текстів дізнаємось, що „для Антоничевого героя осягнення Бога пов'язане з великим сум'яттям душі”¹¹⁶. Про це свідчать його вірші з початку поезії *Confiteor*:

Я боровся із Богом завзято,
не хотів похилити стрункого чола.

¹¹¹Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 93.

¹¹²Ibid., ст. 156.

¹¹³Užarević, J., *Teret neba*, 2011, ст. 118.

¹¹⁴Ibid., ст. 86.

¹¹⁵Ibid., ст. 103.

¹¹⁶Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 182.

О життя мого щедра розtrato!
Пишна гордість мене за собою вела.

(*Confiteor*¹¹⁷)

З цієї поезії дізнаємося, що Антонич „бажав увесь шлях перейти тільки сам” та просив Бога: „визволь мене від душі”, але наприкінці вірша Антонич „погодився із Богом та світом” і знайшов „гармонію в серці”¹¹⁸. Цей мотив гармонії переважає у поезіях Антонича, але за словами М. Ільницького, Антонич ніяк не може досягти цієї гармонії, якої він постійно прагне¹¹⁹. М. Ільницький твердить, що в творчості Антонича змішується усвідомлення малості людини (яка прагне бути великою) і відчуття катастрофізму або апокаліптичності¹²⁰. Цей мотив катастрофізму, апокаліптичності знаходимо у великій кількості віршів Антоничевої *Книги Лева*.

Про цикл апокаліптичних пісень пише і хорватський літературознавець, академік Йосип Ужаревич. Апокаліптичні вірші про місто знаходимо у збірці *Ротації*¹²¹. Апокаліптичні мотиви можемо побачити у віршах як от: *Концерт з Меркурія, Баляда про блакитну смерть, Сурми останнього дня*.

...

Бур'ян дахів, співуче зілля, мідний кущ – антени.
На ніч сплітаються коханці, мов гарячий хміль.
Червоні раки ламп повзуть по меблях і по стінах,
холоне тіло в сні, душа гниє й сріблиться цвіль.

(*Концерт з Меркурія*¹²²)

...

З розкритих проводів букетом синя пара,
із мідних, спухлих жил блакитна кров струмує.
З-за шахви, що в півсні принишкла з ляку марить,
примарне сольо на клярнеті смутку, чуєш?

(*Баляда про блакитну смерть*¹²³)

¹¹⁷ Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 106.

¹¹⁸ Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, 2015, ст. 182.

¹¹⁹ *Ibid.*, ст. 183.

¹²⁰ *Ibid.*, ст. 183.

¹²¹ Užarević, J., *Teretneba*, 2011, ст. 113.

¹²² Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 242.

¹²³ Ільницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 239.

...

Живуть під містом, наче у казках, кити, дельфіни і тритони
в густій і чорній, мов смола, воді, в страшних пивницях сто,
примарні папороті, грифи і затоплені комети й дзвони.

О, пуцо з каменю, коли тебе змете новий потоп?

(Сурми останнього дня¹²⁴)

¹²⁴Ibid., ст. 243.

3. Переклад поезії Б.-І. Антонича на хорватську мову

3.1. Дефініція й види перекладу

Дефініцію перекладу знаходимо в тексті О. Кальниченка, який пише, що „Переклад – це передача тексту на одній мові засобами іншої мови”¹²⁵. Він твердить, що для дослідження перекладу основним методом буде порівняння джерельного тексту з цільовим текстом заради встановлення відповідності другому першому.¹²⁶ Також підкреслює, що переклад перенесення явищ однієї культури в іншу, адже процес перекладу відбувається в контексті культури й є частиною культурного діалогу та розвитку цільової культури¹²⁷. З його тексту дізнаємось, що в дослідженні перекладу основним об’єктом є „поняття норми та розгляд шляхів, якими норми різного роду впливають на перекладацькі рішення та на реакцію цільової аудиторії”¹²⁸. Кальниченко твердить, що ключова категорія перекладу - категорія еквівалентності¹²⁹.

3.2. Перекладознавство

Читаючи текст О. Кальниченка дізнаємось, що таке перекладознавство. Це дисципліна, яка вивчає явища пов'язані з перекладом у його численних проявах¹³⁰. Знаємо, що письмовий та усний переклад існують довгий час, але за словами Кальниченка „перекладознавство є відносно новою ділянкою дослідження, що існує з другої половини ХХ сторіччя і спершу розвинулося з інших галузей, таких як сучасні мови, порівняльна література та мовознавство”¹³¹. Американський лінгвіст російського походження, Роман Якобсон, запропонував поділ перекладу як процесу на три різновиди, який зазвичай використовують у перекладознавстві. Про Романа Якобсона і його поділ читаємо у тексті О. Кальниченка¹³²:

- 1) Внутрішньомовний переклад або передача того ж самого іншими словами (перейменування) – інтерпретація вербальних знаків за допомогою інших знаків тієї ж самої мови.
- 2) Міжмовний переклад, або власне переклад – інтерпретація вербальних знаків за допомогою іншої мови.

¹²⁵Кальниченко, О., *Теорія перекладу*, 2017, ст. 4.

¹²⁶Ibid., ст. 4.

¹²⁷Ibid., ст. 4.

¹²⁸Ibid., ст. 4.

¹²⁹Ibid., ст. 4.

¹³⁰Ibid., ст. 9.

¹³¹Ibid., ст. 9.

¹³²Ibid., ст. 12., 13.

3) Міжсеміотичний переклад або трансмутація (цілковите перетворення) – інтерпретація вербальних знаків за допомогою невербальних знакових систем.

За словами Кальниченка „міжмовний переклад був і залишається основним об’єктом вивчення у перекладознавстві”¹³³.

3.3. Види перекладу

О. М. Білоус, у своєму науковому тексті, мову, якою написаний або проголошений текст першотвору, називає мовою оригіналу, а мову, якою здійснюється переклад (мовутексту перекладу) називає мовою перекладу¹³⁴.

Кожна мова має усну і письмову форму, а за словами Білоуса, у залежності від перекладу розрізняють такі його основні види¹³⁵:

1) Письмовий переклад письмового тексту (обидві мови – і мова оригіналу і мова перекладу – вживаються в письмовій формі). Це один з поширених видів перекладу, при якому в залежності від властивостей тексту, який підлягає перекладу, розрізняють ще й такі підвиди:

а) Переклад газетних статей, документів та наукових фахових видань;

б) Переклад суспільно-політичної літератури, публіцистичних текстів та промов (в письмовій формі);

в) Переклад творів художньої літератури.

2) Усний переклад усного тексту (обидві мови – і мова оригіналу і мова перекладу – вживаються в усній формі). У рамках цього виду перекладу розрізняють два різновиди:

а) Якщо переклад слідує за текстом першотвору, який уже озвучений, або проголошений синтагмами або реченнями, то такий вид перекладу називається **послідовним** (або consecutive translation);

б) Якщо ж переклад відбувається одночасно з проголошенням тексту першотвору, то такий вид перекладу називається **синхронним** (simultaneous translation). Такий процес (синхронного) перекладу відбувається з незначним запізненням (на декілька слів, максимально на одне речення).

3) Усний переклад письмового тексту (мова оригіналу вживається в письмовій формі, мова перекладу – в усній). Такий переклад відбувається або синхронно з читанням першотвору, або після прочитання про себе, або послідовно після прочитання вголос

¹³³Кальниченко, О., *Теорія перекладу*, 2017, ст. 13.

¹³⁴Білоус, О. М., *Теорія і технологія перекладу*, 2013, ст. 106.

¹³⁵*Ibid.*, ст. 107.

усього тексту в цілому чи синтагмами. Перший підвид такого перекладу називають перекладом з листка, другий – перекладом з підготовкою (англійською – а) unprepared translation або б) interpretation at sight.

4) Письмовий переклад усного тексту (мова оригіналу вживається в усній формі, мова перекладу – в письмовій). Цей вид перекладу найбільш вживаний на заняттях з практики чи граматики іноземної мови, при написанні контрольних робіт тощо.

3.4. Основні мовні труднощі у процесі перекладу

З тексту Білоуса дізнаємося, що „слова характеризуються, здебільшого, багатозначністю, при цьому система значень слова в одній мові, переважно, не співпадає повністю із системою значень відповідного йому слова в іншій”¹³⁶. Далі автор наголошує, що поруч з багатозначністю існує й інше явище, яке можна назвати недиференційністю значення слова в одній мові у порівнянні з іншою.¹³⁷ Білоус, пише, що мова йде про те, що одному слову якоїсь мови, що виражає більш широке (недиференційоване) поняття, в іншій мові можуть відповідати декілька слів (два або й більше), кожне з яких виражає більш вузьке (диференційоване) порівнюючи з першою мовою поняття¹³⁸. Автор надає приклад як в українській мові існує слово *рука*, якому в німецькій та англійській мовах відповідають два слова – нім. *der Arm*, англ. *arm* та нім. *die Hand*, англ. *hand*, кожне з яких виражає більш вузьке (диференційоване) поняття, ніж українське *рука*: *der Arm/arm* – означає верхню кінцівку від плеча до кисті, *die Hand/hand* – кисть руки. Аналогічно українському слову *нога* відповідають два німецькі та два англійські слова: *das Bein/leg*, тобто нога за виключенням ступні, і *der Fuss/foot* – ступня¹³⁹. Тут можемо згадувати й хорватську мову в якій також існують два слова – *ruka/šaka* і *noga/stopalo*. Далі маємо й приклад коли українському слову *палець* (частина людського тіла) відповідають німецькі/англійські слова *der Finger/finger*, якщо мова йде про *палець на руці* та *die Zehe/toe*, якщо мова йде про *палець на носі*. До того ж, *великий палець на руці* за звичаєм не включається в число *die Finger/fingers*, а носить особливу назву *der Daumen/thumb*, так що одному українському слову в даному випадку відповідають три німецькі та три англійські слова¹⁴⁰.

¹³⁶Білоус, О. М., *Теорія і технологія перекладу*, 2013, ст. 108.

¹³⁷Ibid., ст. 108.

¹³⁸Ibid., ст. 108.

¹³⁹Ibid., ст. 108.

¹⁴⁰Ibid., ст. 108.

Грамматичні труднощі також знаходимо дуже часто. Існує багато випадків, коли формі однини в одній мові відповідає форма множини в іншій мові. Як приклад автор згадує, як в українській мові овес/овёс, німецькій – der Hafer, а в англійській – oats, картопля – die Kartoffel (Pl. Kartoffeln) – в англійській potatoes, та навпаки, коли українській формі множини відповідають німецька/англійська форма однини, наприклад: гроші – das Geld (Pl.Gelder)/ в англійській money¹⁴¹.

3.5. Переклад поезії

У своєму тексті про переклад поезії Гольтер пише, що поезія має особливу віршовану форму, ліричність та інтимність, які проявляються у специфічній мовній будові, що відрізняється ритмом і римою¹⁴². Далі автор стверджує, що для поезії „характерне якнайширше використання різноманітних мовних засобів, створення неповторних символів та образів, тобто нових асоціативних і семантичних зв'язків між мовними одиницями”¹⁴³. Ці символи, образи й семантичні зв'язки у кожного народу свої. Тому, пише Гольтер, „перекладач повинен створити новий поетичний текст, еквівалентний оригіналу з його концептуальною та естетичною інформацією, але використовуючи в разі потреби зовсім інші мовні, а часом і віршовані форми”¹⁴⁴. Тобто, можемо зробити висновок, що для перекладу поезії, перекладач повинен знати дуже добре і мову оригіналу й мову перекладу, повинен знати про культуру певного народу і повинен знати мовні й віршовані форми.

Гольтер твердить, що „виконання повноцінного перекладу вірша зі своєю вишуканою римою і художніми образами є надскладним завданням: треба враховувати, що поетичні твори відрізняються зовнішньою конфігурацією та розміром, а тому і включають різну кількість певних поетичних засобів”¹⁴⁵. Також, слід мати на увазі, що перекладач повинен розуміти специфічну традицію віршування певного народу, організацію мови й повинен розуміти який був задум автора поезії.

Гольтер у своєму тексті пише про теорію Виноградова, який розрізняє два важливих елементи будови у віршованих творах, так званих матриць – зовнішню та внутрішню. Виноградов твердить, що основні елементи зовнішньої матриці: однакова чи різна кількість рядків у творі; однакові види рим; характер рим; послідовне або

¹⁴¹Білоус, О. М., *Теорія і технологія перекладу*, 2013, ст. 109.

¹⁴²Гольтер, І. М., *Складність та особливості перекладу в поетичних творах: майстерність перекладача*, 2018, ст. 56.

¹⁴³Ibid., ст. 56.

¹⁴⁴Ibid., ст. 56.

¹⁴⁵Ibid., ст. 57.

перехресне римування; збереження або незбереження кількості строф; наявність повторів¹⁴⁶. Далі, для внутрішньої будови поетичного твору важливі елементи: зміст окремої строфи; авторський набір різних стилістичних засобів – тропів, синтаксичні особливості строфи; звукова структура твору; прагматичний підтекст; авторські образи твору¹⁴⁷. Тобто, можемо зробити висновок, що переклад поезії дуже складний і існує велика кількість проблем.

Гольтер наголошує, що важливим є і вибір між точністю і красою перекладу. У своєму тексті Гольтер цитує В. Коптілова, який стверджує, що „художній переклад має бути семантико-стилістичною паралеллю першотвору”¹⁴⁸. Далі твердить, що „перекладаються не слова, не рядки, не речення, не звуки, перекладається (точніше передається) система понять у їх взаємовідношеннях і способах вияву цих взаємовідношень”¹⁴⁹.

Маючи на увазі ці всі труднощі, з яким зустрічаються перекладачі поезії, переглянемо переклад (або передачу) поезії Антонича, який зробила Дубравка Доротич Сесар.

¹⁴⁶Гольтер, І. М., *Складність та особливості перекладу в поетичних творах: майстерність перекладача*, 2018, ст. 57.

¹⁴⁷Ibid., ст. 57.

¹⁴⁸Ibid., ст. 57.

¹⁴⁹Ibid., ст. 57.

3.5. Аналіз перекладу Дубравки Доротич Сесар

<p>В горах, де ближче сонця, перший раз приглянувся небу, тоді щось дивне й незнане пробудилося у мені, і піднеслася голова, й слова прийшли до уст зелені. Тепер – де б я не був і коли-небудь, я все – п'яний дівчак із сонцем у кишені.</p> <p>А як зійшов із гір гамірливих міст, у злиднях і невдачах не кляв ніколи доли та не ганив, глядів спокійно на хвиль противних гурагани. Мої пісні – над річкою часу калиновий міст, я – закоханий в життя поганин.</p>	<p>U brdima tek, bliže suncu, ugledah nebo samo i nešto me čudno i neznano probudi predanog snima, diže se glava, a na usnama – zelenih riječi plima. I sada – u svako doba i krenem li bilo kamo – ja sam pijani dječak sa suncem u džepovima.</p> <p>A kad u gradove bučne napokon siđoh s planine, ne psovah nikad i ne grdih zbog nevolja svih i jada, promatrah mirno vale dok na njih uragan pada. Moje su pjesme nad rijekom vremena most od kaline, u život zaljubljen ja sam poganin i sada.</p>
---	---

*Автобіографія*¹⁵⁰, Богдан-Ігор Антонич, *Autobiografija*¹⁵¹, prepjev Dubravka Dorotić Sesar

Аналізуючи переклад – точніше передачу *Автобіографії* Богдана-Ігоря Антонича побачимо, що перекладачка намагалася використовувати ту саму кількість складів як автор. Можемо побачити, як перекладачка вставила слова (в першому рядку – *samo*, в другому рядку – *snima*, в третьому рядку – *plima*, десятому рядку – *sada*) або користувалася інверсією (у шостому, сьомому і дев'ятому рядках) для того, щоб створила римування відповідне оригіналу (кільцеве римування – АББА). Також цікаво побачити як Дубравка Доротич Сесар перекладає *калину* – хоча у хорватській мові існує слово *zimolez*. Можливо, що перекладачка хотіла показувати дух української мови й культури в якій калина – один з символів України.

¹⁵⁰Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 84.

¹⁵¹Dorotić Sesar, D., *Bogdan-Igor Antonyč Pjesme*, 2011, str. 14.

<p>Захоплений дівчак, захоплений красою, один із тих бурлак, які живуть росою.</p> <p>Захоплений до краю, мов барва в рожі згусла. Нічого більш не маю, лишень кедрові гусла.</p> <p>Для Нього хочу грати, рукою в гусла бити. Сто струн, мов срібні грати, що ними кедр обвитий.</p> <p>Час задзвенить у труну, пригорне Бог мене і вислужену струну косою перетне.</p> <p><i>Субота, 26 березня 1932</i></p>	<p>Ushićen sam dječak, što se svemu divi, siromašak rijedak, što k'o rosa živi.</p> <p>Ushićen k'o boje ružičnjaka vedra. Ništa nemam svoje, tek gusle od cedra.</p> <p>Njega proslaviti svirka želi moja, cedar posrebriti strunama bez broja.</p> <p>A kad dođe vrijeme Bog će zvon mi čuti i strune će nijeme kosom prekinuti.</p> <p><i>Subota, 26. ožujka 1932.</i></p>
--	--

Ars poetica II, 4¹⁵², Богдан-Ігор Антонич, *Ars poetica* II, 4¹⁵³, prepjev Dubravka Dorotić Sesar

В першій строфі перекладачка знову намагалася використовувати ту саму кількість складів як автор. Також знову звертає увагу на римування, яке в цьому вірші перехресне, тобто АБАБ. Можемо побачити, що слово *захоплений* в першому рядку перекладає хорватським словом *ushićen*, але це не повторює в наступному рядку, можливо тому, що вставила слово *divi*, щоб створити римування з останнім рядком строфи. Далі побачимо як в третьому рядку *бурлак* переклала як *siromašak* замість *siromah*. Можливі дві причини: по-перше тому, що якби перекладачка використовувала

¹⁵²Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 99.

¹⁵³Dorotić Sesar, D., *Bogdan-Igor Antonyč Pjesme*, 2011, str. 22.

слово *siromah* вона б не мала однакову кількість складів як автор; друга причина може бути й у тому, що слово *бурлак* рідковживане (частіше використовується слово *бурлака*) саме як і слово *siromašak* (частіше використовується слово *siromah*). У другій строфі Дубравка Доротиц Сесар майже взагалі не перекладає перший рядок, тобто опускає частину *до краю* та замість того в перший рядок вставляє частину з другого рядка – *мов барва (k'o boje)*. Далі бачимо як слово *згусланауковиця* перекладає хорватським словом *vedra*, нееквівалентним слову *згусла*, але знову ж робить це для того щоб утворити римування відповідне оригіналу. У останій строфі перші два рядки перекладачка не переклала буквально, вона перенесла текст на хорватську мову, щоб його було легше зрозуміти. Цікаво побачити як Дубравка Доротиц Сесар переклала *вислужену струну* на хорватську мову. Вона це переклала як *strune nijete* тому, що якби переклала це словами *odslužena struna* (буквально) це б було дуже незрозуміло для хорватського читача.

<p>Росте хлоп'я, мов кущ малини, підкови на шляхах дзвенять. Ось ластівки в книжках пташиних записують початок дня.</p> <p>Запрягши сонце до теліги, назустріч виїду весні. Окриленим, хрещатим снігом співають в квітні юні дні.</p>	<p>Dječak k'o maline grm raste, sav put odzvanja potkovama. U ptičje knjige prve laste zapisuju početak dana.</p> <p>U kola sunce ja upregoh da proljeću ususret pođem. Krilatim iskričavim snijegom zapjeva travnja dan tek rođen.</p>
---	---

*Назустріч*¹⁵⁴, Богдан-Ігор Антонич, *Ususret*¹⁵⁵, prepjev Dubravka Dorotić Sesar

У вірші *Назустріч* перекладачка намагалася використовувати ту саму кількість складів як автор та їй це вдалося. Перекладачка завжди намагається використовувати ту саму кількість складів як автор, щоб зберегти ритм вірша. В цьому вірші римування перехресне, АБАБ. У першій строфі перекладачка користується інверсією, щоб утворити перехресне римування. Також, у третьому рядку вставляє слово *prve* з метою збереження кількості складів.

¹⁵⁴Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 133.

¹⁵⁵Dorotić Sesar, D., *Bogdan-Igor Antonyč Pjesme*, 2011, str. 30.

У другій строфі перекладачка знову користується інверсією для збереження римування й вставляє слово *ja*, щоб зберегти кількість складів. Останні два рядки перекладачка не перекладає буквально. Антонич пише про *хрещатий сніг*, тобто переклад хорватською мусів би мати щось зі словом *хрест* тобто *križ*, але перекладачка *хрещатий сніг* перекладає як *iskričavi snijeg*.

<p>Народився бог на саях в лемківськiм мiстечку Дуклi. Прийшли лемки у крисаня i принесли мiсяць круглий.</p> <p>Нiч у снiговiй завiї крутиться довкола стрiх. У долонi у Марiї мiсяць — золотий горiх.</p>	<p>Na saonama se rodi Bog u Dukli – gorskom kraju. Lemkovski ga puk pohodi, pun mu mjesec na dar daju.</p> <p>Snježni vihor guta tminu, zametene strehe, put, a na dlanu Marijinu zlatni orah – mjesec žut.</p>
---	---

*Рiздво*¹⁵⁶, Богдан-Игор Антонич, *Vožić*¹⁵⁷, prepjev Dubravka Dorotić Sesar

У своєму перекладі поезії *Рiздво* Дубравка Сесар майже зовсім зберегла кількість складів, присутній в оригіналі. Цікаво побачити, як перекладачка переносить на хорватську мову другий рядок. *Лемківське мiстечко* не перекладене як *lemkovski kraj*, а як *gorski kraj* для того, щоб наблизити хорватському читачеві характеристику місцевості. Далі, у третьому рядку перекладачка не перекладає слово *крисаня* – діалектна назва для капелюха і користується інверсією, щоб зберегти перехресне римування АБАБ. Також, науковиця не перекладає буквально назву *Лемки* словом *Lemki*, а пише *Lemkovski puk*, щоб одержати таку ж кількість складів як і в оригіналі. У останній строфі, у другому рядку, перекладачка вставляє слово *put* якого нема в оригіналі, з яким утворює римування за допомогою слова *žut* якого також нема в оригіналі. Далі, ставить кому наприкінці рядка замість крапки й в останньому рядку користується інверсією.

¹⁵⁶Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 140.

¹⁵⁷Dorotić Sesar, D., *Bogdan-Igor Antonyč Pjesme*, 2011, str. 34.

<p>Мої дні жорстокі та холодні полину навіяли в пісні, потонули обрії в безодні чорної весни.</p> <p>Знов підказує мені до вуха слів спокуслива, похмільна їдь, що поглине серце завірюха, хоч би мимохить.</p> <p>Так складатиму в дні анестезії цю отруйну дань моїм часам, бо дарма: гірке вино поезії мушу пити сам.</p> <p>Нерозумна мрія зрадно кличе, знаю, що омана це й фантом: хочу вирізьбити днів обличчя вірша долотом.</p>	<p>U pjesme mi pelina gorkoga umiješaje dani bez duše, u bezdan proljeća crnoga obzori potonuše.</p> <p>U uho još šarču mi uporno zavodljive opojne riječi, da mečava srce mi umorno proguta ne hoteći.</p> <p>Svom svijetu u dane anestezije ja plaćam danak otrovan, uzalud: gorko vino poezije moram piti sam.</p> <p>Luda mašta doziva me noću, znam da to je opsjena i varka: lice dana isklesati hoću dlijetom stiha žarka.</p>
--	---

*Гірке вино*¹⁵⁸, Богдан-Ігор Антонич, *Gorko vino*¹⁵⁹, prepjev Dubravka Dorotić Sesar

У передачі вірша *Гірке вино* перше, що помічаємо є інверсія. Доротич Сесар користувалася інверсією майже протягом усього перекладу. У першій строфі перекладачка змінила порядок цілої строфи. В решті вірша перекладачка змінює порядок слів, щоб зберегти римування й ритм вірша. У першій строфі Доротич Сесар *дні жорстокі та холодні* не перекладає дослівно, як *dani surovi i hladnia*, як *dani bez duše* тому що, в останньому рядку першої строфи користується аористом, щоб утворювати римування *duše – potonuše*. Навіть якщо в оригіналі у другій строфі Богдан-Ігор Антонич має підмет – *спокуслива, похмільна їдь*, перекладачка це випускає й утворює безпідметове речення, точніше речення з опущеним підметом. У третій строфі цікаво, що автор в оригіналі складає дань *моїм часам*, але Доротич Сесар *часи* перекладає, як *svijet*. Можемо побачити, що перекладачка використовує слово *danak* яке

¹⁵⁸Гльницький, Д., *Вибрані твори*, 2005, ст. 149.

¹⁵⁹Dorotić Sesar, D., *Bogdan-Igor Antonyč Pjesme*, 2011, str. 41.

також як і як слово *дань* є застарілим. В останній строфі у першому рядку перекладачка випускає слово *зрадно*, можливо, щоб зберегти ту саму кількість складів, яка присутня в оригіналі. В останньому рядку перекладачка вставляє слово *žarka*, якого нема в оригіналі, щоб утворити римування зі словом *varka*. В цьому вірші римування перехресне, АБАБ.

Висновки

Богдан-Ігор Антонич – український поет 30-их років, який народився на Лемківщині. Його місце народження дуже важливе тому, що мало великий вплив на його твори. Українська мова не була рідною мовою Антонича, але він мав велике бажання опанувати літературну українську мову. Після закінчення університету Антонич співпрацював з упорядниками літературознавчих журналів та збірників. Автор читав свої поезії й друкував статті на літературні та мистецькі теми та брав участь у дискусіях. Друкував свої твори в різних журналах.

Перша збірка поезії Богдана-Ігоря Антонича вийшла в 1931 році – *Привітання життя*. Вже в 1932 році Антонич написав збірку *Велика Гармонія*. Це збірка з релігійною тематикою. В 1934 році Антонич публікує нову збірку *Три перстені*. За свою збірку *Три перстені* автор дістає нагороду товариства Письменників і Журналістів. Ольга Олійник свідчить, що тоді Антонич стає славним як „хлопчина з сонцем на плечах”. В 1934 році Богдан-Ігор Антонич почав писати повість *На другому березі*, яку не завершив. В 1936 році друкує збірку *Книга Лева* за яку одержує нагороду Українського Католицького Союзу. Автор написав ще збірки *Зелена Євангелія*, присвячену Ользі Олійник і *Ротації*. Ці збірки вишлиті тільки по його смерті. Богдан-Ігор Антонич помер 6 липня 1937 року.

Історичні умови розвитку літератури Західної України до 1939 р. були тяжкими: закривалися українські школи, у Львівському університеті були ліквідовані українські кафедри. У західноукраїнській літературі 30-их років ХХ-ого століття утворилися поодинокі літературні угруповання. Літературне угруповання, до якого належав Богдан-Ігор Антонич мало назву *Дажбог*. Це було об'єднання модерністів. Головною ідеєю творчості цього угруповання було Сонце – за найдавніших часів бог сонця, світла і добра. Далі у дипломній роботі побачимо, що символ сонця дуже важливий у поезії Антонича.

Опрацюванням літератури дізнаємося, що Антонич був найвизначнішим, а може, і єдиним українським поетом-імажиністом. Основною засадою творчості імажиністів було не розповісти, а показати образом. Далі у тексті робимо огляд етапів творчості Антонича. Творчість Б.-І. Антонича поділяється на чотири етапи. Перший етап його творчості є збірка *Привітання життя*. Опрацювавши літературу дізнаємось, що у першій збірці знаходимо спортивну тематику, яка була новаторською для української літератури. Також знаходимо і мандрівницькі мотиви. Тоді Антонич

намагається бути модерним і оригінальним. Другий етап творчості Б.-І. Антонича був коли він написав *Три перстені*. За словами літературознавців це його найкраща збірка лірики. У цій збірці знаходимо вірші про Лемківщину, про його рідне село. Третій етап творчості Антонича – збірки *Книга Лева*, і *Зелена Євангелія*. Це збірки філософської поезії. У їх ліриці, головні мотиви – існування й Лемківщина. Останній етап творчості Антонича представляє збірка *Ротації*. Ця збірка залишилася незавершеною. В цій збірці Антонич зосереджується на візіях містичного і реального життя міста.

Далі у тексті дипломної роботи ми працюємо над стилістичними особливостями творчості Антонича. Його мова, за словами дослідника, була чисто літературною і щиро наддніпрянською. Досліджуючи поезії Богдана-Ігоря Антонича та багату літературознавчо-наукову базу про його творчість зауважуємо, що у творчості Богдана-Ігоря Антонича дуже незвичні порівняння. Великий обсяг роботи посвячений мотивам які знаходимо в поезії Б.-І. Антонича. Спортивні мотиви, географічні мотиви, мотиви з природи, потім дуже важливий образ сонця, тобто перстень, мотив неба, релігійні мотиви.

В останньому розділі дипломної роботи опрацьована проблема перекладу поезії на іншу мову. Точніше переклад Дубравки Доротич Сесар. З літератури дізнаємося, що переклад – це передача тексту на одній мові засобами іншої мови. Також в тексті опрацьовані й основні мовні труднощі у процесі перекладу: багатозначність слова і різні граматичні труднощі. Для перекладу поезії дуже важливі ритм та римування. Далі, для перекладу поезії перекладач повинен знати дуже добре і мову оригіналу й мову перекладу, повинен знати про культуру певного народу і повинен знати мовні й віршовані форми. Аналізуючи переклад Дубравки Доротич Сесар, зробимо висновок, що перекладачка дуже успішно передає поезію Богдана-Ігоря Антонича на хорватську мову. Завжди намагається зберегти кількість складів, утворює саме таке римування яке знаходимо в оригіналі. Успішно переносить ритм на хорватську мову. Найчастіше користується інверсією слова з оригіналу, зміною деяких слів. Іноді випускає слова з оригіналу та вставляє інші.

Використана література

- Білик, В., *Деякі міфологічні образи й мотиви поезії Б.-І. Антонича*, 1999, у Вісник Львів. УН-ТУ Серія філологічна.– 1999 – Вип. 27.– С. 126-132.
- Гольтер, І. М., *Складність та особливості перекладу в петичних творах: майстерність перекладача*, у Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія "Філологічні науки". Мовознавство, № 9, 2018.
- Ільницький, М., *Формули осягання Антонича*, ЛА Піраміда, 2015, Львів.
- Кальниченко, О., *Теорія перекладу*, Народна українська академія, 2017, Харків
- Неврлий, М., *Поет із серцем у руках* (поезія Б. І. Антонича на тлі української модерни), 1966, у *Богдан-Ігор Антонич Вибрані твори*, Упорядник Данило Ільницький, Смолоскип, 2005, Київ.
- Білоус, О.М., *Теорія і технологія перекладу*, 2013, Кіровоград
- Олійник, О., *Надгробок на могилі щастя*, 1939, у *Богдан-Ігор Антонич Вибрані твори*, Упорядник Данило Ільницький, Смолоскип, 2005, Київ.
- Огієнко, І., *Мова Богдана-Ігоря Антонича*, 1935, у *Богдан-Ігор Антонич Вибрані твори*, Упорядник Данило Ільницький, Смолоскип, 2005, Київ.
- Семенюк, Г., *Українська література*, Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів, Рівень стандарту, академічний рівень, Видавництво „Освіта”, 2011, Київ.
- Вільде, І., *Образи й порівняння в поезії Б.І. Антонича*, 1935, у *Богдан-Ігор Антонич Вибрані твори*, Упорядник Данило Ільницький, Смолоскип, 2005, Київ.
- Dorotić Sesar, D., *Bogdan-Igor Antonyč Pjesme*, Disput, 2011, Zagreb
- Dorotić Sesar, D., *Bogdan Igor Antonyč*, u *BogdanIgor Antonyč Most iznad vremena*, Ucrainiana croatica, 2011, Zagreb
- Flaker, A., *Od taljiga života do velikog putovanja. Ukrajinski pjesnik na stilskom razmeđu*, u *BogdanIgor Antonyč Most iznad vremena*, Ucrainiana croatica, 2011, Zagreb
- Paščenko, J., *Antonyčev povratak*, u *BogdanIgor Antonyč Most iznad vremena*, Ucrainiana croatica, 2011, Zagreb
- Paščenko, J., *BogdanIgor Antonyč Most iznad vremena*, Ucrainiana croatica, 2011, Zagreb
- Užarević, J., *Teret neba (O lirici Bogdana Igora Antonyča)*, u *BogdanIgor Antonyč Most iznad vremena*, Ucrainiana croatica, 2011, Zagreb

Інтернет-ресурси

<http://ukrlife.org/main/minerva/plachinda.htm>

Плачинда, С., Словник давньоукраїнської міфології, Велес, 1993.

Резюме

У дипломній роботі увагу було зосереджено на творчості Богдана-Ігоря Антонича та на перекладі його поезії на хорватську мову. Метою роботи було встановити, що Богдан-Ігор Антонич один з найкращих поетів української літератури 30-их років ХХ-ого століття. Докази цього твердження знаходимо у текстах дослідників літератури Антонича. У дипломній роботі проаналізовані найчастіші мотиви, які з'являються у поезії Антонича та його стилістичні засоби. У другій частині роботи проаналізовано переклад Дубравки Доротич Сесар, яка успішно переспівує поезію Антонича на хорватську мову.

Ключові слова: Богдан-Ігор Антонич, поезія, творчість, стилістичні засоби, символи, переклад.

Sažetak

Diplomski rad je usredotočen na stvaralaštvo Bogdana-Igora Antonyča i na prijevod njegove poezije na hrvatski jezik. Cilj diplomskog rada bilo je potvrditi da je Bogdan-Igor Antonyč jedan od najvećih pjesnika ukrajinske književnosti 30-ih godina XX-og stoljeća. Za to pronalazimo dokaze u tekstovima znanstvenika koji su proučavali njegov rad. U diplomskom radu analizirani su najčešći motivi koji se pojavljuju u poeziji Antonyča i osobine njegovog stvaralaštva. u drugom dijelu rada proanaliziran je prijevod Dubravke Dorotić Sesar koja je uspješno prevela poeziju Antonyča na hrvatski jezik.

Ključne riječi: Bogdan-Igor Antonyč, poezija, stvaralaštvo, osobine stvaralaštva, simboli, prijevod.

Abstract

The thesis focuses on the work of Bohdan-Ihor Antonych and the translation of his poetry into Croatian. The aim of the thesis was to confirm that Bohdan-Ihor Antonych is one of the greatest poets of Ukrainian literature in the 30s of the XX century. We find evidence for this in the texts of scientists who have studied his work. The thesis analyzes the most common motifs that appear in the poetry of Antonyh and the features of his work. In the

second part of the paper, the translation of Dubravka Dorotić Sesar, who successfully translated Antonych's poetry into Croatian, is analyzed.

Key words: Bohdan-Ihor Antonych, poetry, work, key features of work, symbols, translation.